

Circular 2/2021, sobre el Protocol d'aplicació de mitjans de contenció en els centres penitenciaris de Catalunya

Justificació

L'article 15 de la Constitució espanyola estableix que tothom té dret a la vida i a la integritat física i moral, sense que, en cap cas, ningú no pugui ser sotmès a tortura ni a penes o tractes inhumans o degradants; així mateix, l'article 18 de la mateixa norma fonamental reconeix el dret a la intimitat i a la pròpia imatge de les persones.

En congruència amb aquests preceptes, l'article 3 de la Llei orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària (LOGP) estableix que correspon a l'Administració penitenciària vetllar per la vida, la salut i la integritat dels interns i l'article 4 del Reglament penitenciari (RP), aprovat mitjançant el Reial decret 190/1996, de 9 de febrer, preveu, entre d'altres, el dret dels interns que l'Administració vetlli per llur vida, integritat i salut, sense que puguin ser sotmesos en cap cas a tortures o a maltractaments de paraula o d'obra ni ser objecte d'un rigor innecessari en l'aplicació de les normes, i que es preservi la seva dignitat, i també la seva intimitat, sens perjudici de les mesures exigides per a l'ordenada vida a la presó.

En correspondència, l'article 45 de la LOGP preveu que els mitjans coercitius establerts per reglament únicament es poden utilitzar en supòsits excepcionals; en concret, per evitar actes de fuga o de violència, danys dels interns a si mateixos o a d'altres persones o coses, o davant la resistència activa o passiva a les instruccions del personal del mateix centre en exercici legítim del seu càrrec i, com a norma general, amb autorització del director de l'establiment.

L'article 72 del RP determina que són mitjans coercitius, als efectes de l'article 45.1 de la LOGP, l'aïllament provisional, la força física personal, les defenses flexibles, els aerosols d'acció adequada i les manilles i estableix que el seu ús ha de ser proporcional al fi pretès, que mai no han de comportar una sanció encoberta i que només s'han d'aplicar quan no hi hagi una altra manera menys costosa per aconseguir la finalitat perseguida i pel temps estrictament necessari.

Els articles 42.4 de la LOGP i 254.4 del RP regulen les condicions generals en què s'ha de dur a terme l'execució de la sanció d'aïllament en cel·la, les quals han de ser respectades en l'aplicació del mitjà coercitiu d'aïllament provisional.

D'altra banda, respecte de l'aplicació de la contenció mecànica, cal tenir en compte que, malgrat que l'article 72 del RP no preveu expressament la utilització de cap instrument alternatiu a les manilles, s'ha demostrat que la utilització de cintes de subjecció amb veta adherent o corretges en les subjeccions de tipus psiquiàtric suposa una manera menys lesiva d'exercir la subjecció i, per tant, es considera congruent amb l'esperit de la normativa penitenciària.

En aquest context, per tal de regular l'aplicació dels mitjans de contenció en els centres penitenciaris de Catalunya, aquesta secretaria sectorial disposa de diversa normativa interna; en concret la Circular 3/2004, reguladora del procediment d'actuació davant situacions

d'agressivitat sobtada dels pacients ingressats a les unitats de psiquiatria, la Circular 6/2004, sobre el procediment d'actuació i observació posterior a la utilització de mitjans coercitius i sobre les normes bàsiques d'ús dels mitjans de seguretat que configuren els equipaments individuals de protecció, la Circular 2/2007, reguladora del procediment d'immobilització mecànica, amb l'objectiu de regular el procediment d'actuació en l'aplicació d'aquest mitjà de contenció a la població reclusa dels centres penitenciaris de Catalunya, i l'Ordre de Servei 1/2018, sobre la regulació de les pràctiques professionals als centres penitenciaris de Catalunya.

En els darrers temps, diferents organismes nacionals i internacionals han incidit en la necessitat que l'Administració d'execució penal vetlli per millorar les condicions en què es duen a terme les mesures de contenció de la població reclusa i posi en marxa les mesures preventives necessàries per evitar haver d'immobilitzar i contenir per mitjans mecànics persones privades de llibertat.

D'altra banda, cal afegir que, específicament des de la perspectiva medicosanitària, s'han impulsat canvis relatius a la postura de la immobilització al llit per tal de millorar les condicions en què s'ha de dur a terme.

En aquest context, doncs, ha esdevingut necessari revisar i adaptar la normativa interna vigent en aquesta matèria i s'ha considerat convenient aprovar un protocol d'actuacions que, d'una banda, instauri en la pràctica diària dels centres penitenciaris la utilització de tècniques de contenció verbal que permetin minimitzar l'aplicació de mitjans coercitius en general, i la contenció mecànica en particular, i, d'altra banda, doni directius als professionals penitenciaris per tal que, quan sigui necessària l'aplicació dels mitjans coercitius previstos per l'article 72.1 del RP, es dugui a terme amb les màximes garanties jurídiques.

Sobre la base del que s'ha exposat, es disposa:

Primer: aprovar el Protocol d'aplicació de mitjans de contenció.

Segon: establir que durant un període de tres mesos es durà a terme un Programa pilot al CP Brians 2 que consistirà a encoixinar una cel·la per fer-la servir com a alternativa a la contenció mecànica al llit i desenvolupar un procediment d'aplicació d'aïllament provisional en aquest context.

Transcorregut aquest període, si la valoració és positiva, la utilització de cel·les encoixinades s'estendrà a tots els centres penitenciaris de Catalunya com a mesura substitutiva de la immobilització al llit.

Disposició transitòria

Els equips directius dels centres penitenciaris disposaran d'un període d'un mes per formar els professionals de servei interior en la utilització de tècniques de contenció verbal que

permetin minimitzar l'aplicació de mitjans de contenció en general, i la contenció mecànica en particular; i també en les tècniques necessàries per dur a terme l'aplicació del mitjà coercitiu d'immobilització mecànica al llit.

Disposició derogatòria

Es deixen sense efectes les circulars, instruccions o ordres de servei que s'oposin o contradiguin les disposicions contingudes en la present circular i, en concret, la Circular 3/2004, reguladora del procediment d'actuació davant situacions d'agressivitat sobtada dels pacients ingressats a les unitats de psiquiatria, i la Circular 2/2007, reguladora del procediment d'immobilització mecànica.

Pel que fa a les guies d'actuació penitenciària (GAP) 1, 2 i 3, aprovades mitjançant l'Ordre de servei 1/2018, de la Subdirecció General de Centres i Gestió Penitenciària, s'hauran d'adequar al nou Protocol aprovat per aquesta circular.

Disposició final

Aquesta circular s'ha de llegir en la primera reunió del Consell de Direcció que tingui lloc després de rebre-la, perquè se'n tingui constància, i també s'ha de difondre en els termes que estableix l'article 13.2.d.2 del Reglament d'organització i funcionament dels serveis d'execució penal a Catalunya, aprovat pel Decret 329/2006, de 5 de setembre.

En cas de dubte o necessitat d'interpretació, qualsevol consulta s'ha d'adreçar a la Subdirecció General de Centres i Gestió Penitenciària.

Aquesta circular entrarà en vigor l'1 de maig de 2021.

Barcelona, (a la data de la signatura electrònica)

El secretari sectorial

**Amand
Calderó i
Montfort** Signat digitalment
per Amand
Calderó i Montfort
Data: 2021.04.12
20:06:09 +02'00'

Amand Calderó i Montfort